

İnternet Fıkıhı-1

Nureddin Yıldız'ın 26.03.2017 tarihli (293.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Aziz kardeşlerim,

Fıkıh, derin bilgi demektir. Yüzeysel bilgiye fıkıh bilgisi denmez.

Mesela doktorun hastalıkla ilgili uzmanlık gerektiren bilgisine bir tür fıkıh bilgisi denir. Ama insanların krem sürmeyi, şurup içmeyi bilmelerine fıkıh gibi bir bilgi denmez. Uzmanlık gerektiren veya derinliği olan bilgiye fıkıh dendiğine göre 'namaz fıkıhı' namaz hakkında derin bilgi anlamına gelir. 'Hac fıkıhı' da hac hakkında yüzeysel olmayan bilgi anlamına gelir. Fakih de din bilgilerinde derin noktaya ulaşmış insan demektir.

Bu açıdan bakıldığında 'internet fıkıhı', internet hakkında Müslüman'ın helali ve haramı derinlemesine bilmesi anlamına gelecektir. Hac fıkıhı, oruç fıkıhı, namaz fıkıhı vs. eski kitaplarımız ve ilmihâllerimizde vardır ama internet bu çağın henüz doğmuş ve büyümekte olan bir ürünü olduğundan, günümüzden elli sene önce yazılmış kitaplarımızda, âlimlerimizin çeşitli eserlerinde 'internet fıkıhı' diye bir başlık yoktur.

İnsanlık yeryüzünde Allah Teâlâ'nın şeriatına göre yaşamaya mecbur olduğuna göre namaz fıkıhı da bilinmek zorundadır. Aynı şekilde hac fıkıhı da haccin Allah'ın kullarından istediği şeyler arasında olması dolayısıyla bütün zenginliği ve imkânları sebebiyle hacca mecbur olan Müslümanlar tarafından bilinmelidir. Siyaset, ticaret, ziraat veya sanatla uğraşmak olsun; Müslüman, hayatı kuşatan dininin hayatın bir alanıyla ilgili emirlerini ve yasaklarını bilmek zorundadır.

Ziraat ile uğraşan kimse ziraatın fıkıhını, sanatla uğraşan sanatın fıkıhını, ticaretle uğraşanın ticaretin fıkıhını, doktorluk yapanın da tababet fıkıhını öğrenmesi Allah'ın emridir. Hayatın dini ve hayatın tamamını kuşatmış olan İslam'ın şu an tedavülden kaldırılmış Hıristiyanlık ve Yahudilik ile farkı da zaten budur. Hıristiyanlık ve Yahudilik hayatın yalnızca bir bölümünü -güya- kuşatmış durumdayken İslam hayatın tamamına hâkimdir. Mümin de bu kuşatmışlığı kabul ederek buna göre yaşamak zorunda olan insan demektir.

Eğer imkân olur da bundan otuz sene sonra insanlar uçakla İstanbul'dan Kars'a gidip geldikleri gibi uzayın bir yerine de yolculuk etme fırsatı bulurlar ve isteyip parası da olan herkes bunu yapabilirse hiç tereddüdümüz olmadan diyebiliriz ki o günün âlimlerinin bir 'uzay fıkıhı' yazmaları da farz hâline gelmiş olur. Çünkü uzay hayatı Müslümanlar'ın günlüğüne girmiş demektir ve âlimlerin de bunun için bir derin bilgi oluşturmaları zorunludur.

Müslümanlar'ın günlüğüne yaklaşık yirmi yıldan beri internet girmiş, on seneden beri de masadan cebe taşınmıştır. Hatta birkaç senedir de 'akıllı telefon' ile Müslümanlar'ın aklından hayatına kadar her yere dâhil olmuştur. Çocuklara ilkokul çağından da önce taharet, abdest, helal-haram öğretilmesi annelik-babalık görevi olduğu, en azından yaz aylarında hocalara teslim edilen çocuklara domuz eti ile koyun eti arasındaki farklılık öğretildiği gibi Müslümanlar'ın, çocuklarına aynı çağdan itibaren internet-telefon fıkıhını da kesinlikle öğretmeleri mecburîdir.

Diyanet İşleri Başkanlığı en az elli senedir tedavülde olan bir ilmihâl hazırlamıştır. Bu ilmihâle muhakkak ve muhakkak internet-telefon fıkıhını da ilave etmelidirler. Belki Diyanet bu konuda çok geç bile kalmıştır. Hatta internet ve cep telefonu iletişimi alanında uzman şahısların Din İşleri Yüksek Kurulu'nda uzmanlıklarına başvurularak, hazırlanacak ilmihâlin teknolojik-medyatik açıdan geri kalmamış, önümüzdeki on yılın hızına yetişecek düzeye getirilmiş olması sağlanmalıdır. Bu bir farzdır, kültür vesaire değildir.

Cep telefonu bir iletişim aracı olma özelliğini çoktan geride bırakmıştır, insanların bir arada durmasını sağlayan bir çimento düzeyine gelmiştir. Artık sosyal iletişimle anılmasının yeterli olmayacağı kadar günlük hayata damgasını vurmuş bir cihazdan söz ediyoruz. **İnsanların iletişimine gıybetinden iftirasına kadar yasaklar getirmiş, tatlı söz ve tebessüm gibi durumları sadaka kabul ederek iletişime şekil vermiş dinimiz ortadayken, telefonun ve internetin bu büyük ve bebeklikten itibaren insanlara üstünlük kurmaya başlayan gücü önümüzdeyken telefon fikhını öğretmeyi abdesti öğretmekten yıllar sonraya bırakamayız.**

Çünkü çocuklar henüz abdestle mükellef olmadıkları günlerinde, dört yaşındayken mükemmel bir telefon ustasına dönüşmektedirler. Akıllı telefonun ve internetin, hayatın içine bu kadar yoğun girdiği bir zamanda ve çocukların erken yaşlarda bilgisayarın kontrolüne girdikleri, öğretmenlerin bilgisayar-internet yoluyla yapılacak ödevler vermeye başladıkları bir devirde Diyanet'imizin ve âlimlerimizin ilmihâl kitabına bir-iki satır ilave ederek interneti köşede kalmış bir konu hâlinde bırakmaları Allah katında mesuliyettir.

Televizyonun günlük hayata dâhil olduğu 1970'li yıllarda, "bu bataklıktan uzak duralım, haramdır" demekten başka bir icadı olmayan âlimlerin yetersiz kalan tavırlarının faturası bugün ödenmektedir. Nesiller televizyona kurban edilmiştir. Televizyonu sadece öcü ve şeytan olarak görenlerin bu tavırları belki yanlış olmayabilir ama reçeteleri yetersiz kalmıştır ve nesiller televizyonun önünde adeta hiçbir çaremiz yokmuş gibi sürüklenip götürülmektedirler, Müslümanı ve Müslüman olmayı herkesi.

O gün yapılan bu hata bugün internet alanında yapılmamalıdır. Her ne kadar fikhını hazırlasak, ilmihâlini yazsak, dinî kurallar olarak insanlara iletsek de insanlardan bunları uygulayıp pratiğe dökenler olmayacaktır düşüncesine kapılamayız. Biz insanların topluca hidayetinden mesul değiliz, Allah Teâlâ dilediğine hidayet edecek, dilediğine etmeyecektir. Bir kulun haramlardan uzak yaşaması da haramlara batıp kaybolması da yalnızca Allah'ın dilemesiyledir.

Müslümanlar'ın ecdadından kalmış arsa üzerindeki bir külliye devletten alıp üzerine bir vakıf tabelası astıktan sonra sembolik de bir kira ödeyerek vakıfçılık, cami derneği kurarak da dernekçilik yapmaları yetersizdir. Bu hangi çağda yaşamaktır? İnternet bütün frekanslarıyla herkesi milyar kere kuşatmış durumdayken ecdattan kalmış bir külliye haftada bir toplanıp 'İslamî hizmet' yapılacak ve bu da yetecek, öyle mi? Ramazanda kumanya dağıtmak, burs vermek türünden hizmetler bu çağın gerçek hizmetleri midir? Vakıflar, âlimler ve hoca efendiler bu düzeyi acilen geçmelidir –internet bacayı sarmadan!

Anne-babaların, öğretmenlerin, muallimlerin, din öğretmenin sorumluların önlerinde abdesti anlatabilecekleri ve yerine göre resimlendirilmiş kitaplar bulunduğu gibi Müslümanlar'ın önünde de 250-300 sayfalık, donatılmış bir internet fikhı kitabı bulunmalıdır. Çünkü internetin camilerdeki abdest şadırvanları kadar yaygın olduğunu söylesek bu bile çok geridir çünkü cuma hutbesini dinleyen insanlar bile cep telefonlarıyla meşgul olmaktadır! Üstelik düşününüz ki cuma hutbesi esnasında konuşan birine "şşş, sus" demek dahi caiz değildir ve cumanın sevabını götürür.

İnternet ve cep telefonu, Harem-i Şerif'te bile ibadetleri etkileyebilmekte veya bunlar mümini orada bile zikrullahtan ve salavattan bir şekilde alıkoyabilmektedir. Böyle bir ortamda internet fikhı kitaplarını kütüphanelerinde ve el altında tutmaları Müslümanlar için zorunluluktur. Büyükler için ilmihâl şeklinde, çocuklar içinse resimli anlatımları olacak şekilde ama her Müslüman için illa olmalıdır.

Ve bu asla bir hoca efendinin lütfedip yazması gereken kitap gibi veya Diyanet İşleri Başkanlığı'nın sosyal devlet hizmetlerinden biri olarak icra edeceği işlerden değildir. Bu bir zaruret olmuş ve belva-i umumî niteliğine kadar yükselmiştir. Müslümanlar'ın iş isten geçmek üzereyken, atı alan Üsküdar'ı geçmişken televizyon kanalları kurmaları gibi olmaması için, internet henüz 50 yılını doldurmamış ve

filizlenme dönemindeyken buna el atılmalıdır. İnternet belki o kadar yaygınlaşacaktır ki insanlar bazı hastalıkları için hastaneye gitmeyecekler, oturdukları yerden muayene edileceklerdir. Belki şimdi bile küçük örnekleri olduğu gibi okullar kapanacak, öğretim kanalları evde internet üzerinden verilecektir.

Böyle bir hayata doğru gidiyoruz. Bunun ilmihâlini 2050 yılında yazmak kesinlikle iş işten geçtikten sonra harekete geçmek anlamına gelecektir. Âlimler, resmî sorumluluğu olanlar, insanları küme küme toplayan vakıflar-tarikatlar bu zamanı değerlendirmelidirler. Bu boşluk dönemini geçiren âlimler, yetkili-etkili kimseler, nesillerin haramı-helali olmayan ve fıkıhi belirtilmemiş, boşluktaki bir interneti kullanmaya alışması durumunda Allah katında ödemekte zorlanacakları bir faturayla karşılaşacaklardır.

Çünkü insanlar arası iletişim Allah'ın şeriatına göre yapılmak zorundadır. Zira biz ümmet-i Muhammed'iz ve mağaralara çekilme hakkımız yoktur. Toplum bozuldukça dağlara kaçacak değiliz, toplum bozuldukça şeriatımızı üstüne üstüne sürecek bir milletiz. Ümmet-i Muhammed'in farkı budur. Kaçan değil, beride sığınmacı kalan değil; hayata yukarıdan bakan ve Allah'ın şeriatı ile hayatı olduğu gibi şekillendiren bir nesil olmalıyız. İnsanlar hangi teknolojiyi kullanıyorsa dinimizi o teknolojiye yansıtmak mecburiyetindeyiz.

Ümmet olarak bizim Allah ile bir ilişkimiz var, ebeveynimizden bütün akrabamıza kadar bir ilişkimiz var, kendimizle bir ilişkimiz var. Ve internet denen şey Allah ile olan ilişkimize varıncaya kadar her şeyimizi etkilemektedir. İbadet dediğimiz şeyler internet tarafından şekillendirilmektedir. Öyleyse şeklini mümince vermediğimiz, fıkıhını yazıp okumadığımız internet bizim ibadetimize şekil vermeye kalkarsa bundan yirmi sene sonra İslam'ı sözgelimi dijital ibadete dönüştürürüz.

O zaman internetin laubali ortamında namaz kılarız, haccederiz, ramazan geçiririz. Televizyon denen cihazın ekranına Müslüman televizyonu ifadesini yerleştiremediğimiz için sonunda ramazanımızı eğlenceye dönüştürebilmiştir. Yakında ramazan dansları diye bir şey bile çıkar, onu da Müslümanlar'a lütuf ve ikram olsun diye ekranlarda gösterirlerse şaşmayacağız. Çünkü ramazanın şerbetinden, eğlencesinden müziğine kadar her şeyi üretilmiştir. Haramların ibadetlerle kaynaştırılabileceği kadar laubali bir ortam oluşturulabilmiştir.

Ümmet-i Muhammed, dinini kıyamete kadar bozmadan taşıyacağı için ümmet-i Muhammed olmuştur. Roma İmparatorluğu kısırınca dağlara kaçan bir ümmet değiliz, imparatorlukların üzerine yirmi kişiyle yürüyen, kisanın sarayına bastonuyla tek başına girip Allah'a davet edenlerin ruhunu taşıyan bir ümmetiz. Böyle bir ümmet isek şimdi dijital dünyanın görünmeyen bir deccalından kaçacak hâlimiz mi vardır? İnsanlık internet çıkardı, Allah insanlığa böyle bir lütufta bulduysa interneti onlardan da önce kullanıp insanlığımıza ve ibadetimize hizmet ettiririz.

Bu, bizim kullandığımız bir internet-cep telefonudur. Kuru bir internet düşmanlığı ve körü körüne telefon düşmanlığı bu ümmetin kalitesi değildir. Fakat elbette içine dalıp kaybolduğumuz bir internet ve cep telefonu da ümmetimizin düşeceği bir düzey değildir.

İnsanlık liberalizmle aklını yitirmiş, insanlar iradesini kullanamayan oyuncaklara dönüşmüş, dünya otoriteleri de böyle bir mekanizma için uğraşıyordu olabilir; ama biz ümmet-i Muhammed'iz ve şeriatımız vardır. Biz ince ayarlı bir ümmetiz. Konuştuğumuz sözlerin, sözlerimizde seçtiğimiz kelimelerin hesabını verecek bir ümmetiz. Bu kalitemizi internete feda edersek, Kur'an'da Hümeze suresini okumamızın bir anlamı kalmaz. Eğri büğrü kaş-göz hareketleri yaparak insanları komik duruma düşürmenin kıyamet günü bir hesabı olacağını bilmek, mümin bir insanı telefonundan bu şekilde maskara yapmakla gülünç biçimde çelişmektedir.

Biz bugünkü dünyanın anladığı sosyallikten çok daha farklı ve yukarıdan bakan bir sosyalliği olan ümmetiz. Meleklerle, cinlerle ve hayvanlarla bile sosyal iletişimimizin olduğu bir dinin müntesiplieriysek bu dinin sahibi Allah, bizi internette geri bıraktırır mı? Âlimler, hoca efendiler iyi bir

internet fıkı oluşturup Müslümanlar'ı bu konuda donatmadıklarında bu yüksek düzeyli sosyalliğin hakkını vermiş olabilirler mi?

Mümin insanın kalbi mümindir. O kalpte iman ile yalan bir arada durmaz. İman ve yalan kelimeleri bir araya gelemeyecek iki kelimedir. İnternet fıkının anayasası budur.

Yalan çok çirkindir, hele hele Allah'a ve Peygamberi'ne yalan söylettirmek, olmayan bir şeyi Allah ve Peygamberi söylemiş gibi söylettirmek yalanın çirkinliğini köpürtmektir. Allah'ın mümin toplumda şayia çıkarana ve bundan hoşlanana, bunu tweet'leyenlere elim bir azap tehdidi yaptığına iman ediyoruz.

إِنَّ الدِّينَ يُجْبُونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Müminlerin arasında huzursuzlukların, şayiaların, çirkinliklerin yayılmasından zevk alanlara elim bir azap vardır." (Nur suresi, 19. ayet)

İnternet insanların polisten, aile kontrolünden, toplum baskısından sıyrıldıklarını zannedip iki tuşla baş başa kaldıkları yerdir. Hâlbuki biz iman etmiştik ki Allah'tan ayrı olduğumuz, meleklerin bizi denetlemediği bir yer yoktur ve internet de meleklerin muhasebe ettiği bir yerdir. Müminler için oluşturulacak internet fıkı bilgilerinde -ki yeniden yazılacak bir şey yoktur, şeriatımız zaten hazırdır, yapılacak olan şeriatımızın bu konuya nerelerden temas ettiğini tespit etmektir- mubahlar, haramlar belirlenecek ve mümin, imanıla baş başa bırakılacaktır.

Bundan sonra mümin de interneti olan cihazı veya cep telefonu masasına koyduğunda, avucuna aldığı tıpkı bir şekilde abdesti bozulunca camiden çıkıp abdestini alıp tekrar camiye geldiği, ramazan gününde bir şey yiyince orucunun bozulması gibi internet kullanırken de "burada Allah'ın şeriatıyla karşılaştım, dur!" demesi, teknolojinin de gerisinde kalmamak kaydıyla Müslüman'a öğretilecektir. Sonrası müminin kendisinin bileceği ve Allah ile onun arasındaki işidir.

Abdest bozulduğu gibi ahlak da bozulur. Orucun bozulması gibi insanın imanı da bozulur. Çünkü Efendimiz aleyhissalatu vesselam, "yalan ile imanın bir kalpte durmayacağı" konusunda bizi bilgilendirmiştir. Dolayısıyla ramazan gününde simit yenince orucun bozulması gibi atılan tweet sebebiyle insan imansız da kalabilir, gönderilen bir e-posta yüzünden ahlaksız kalınabilir, maazallah!

İnternet fıkı meselesine girmeden önce üç hadisi zihnimize yerleştirmemiz gerekmektedir. İnternetin oturacağı fıkı sistemimizin zeminini oluşturmalıyız. Medine standartlarında mı yoksa Twitter standartlarında mı Müslümanlık yaşadığımızın ispatı böyle yapılabilecektir. Hâşâ, bunların bir internet fıkı olduğunu iddia etmek babından değil ama bir ön çalışma yapıp tespitleri sıralama, âlimlerin önünü açma bakımından bunları zikretmekteyiz.

1- Müslüman diğer Müslümanlar'ın, elinden ve dilinden tehlike görmediği insandır.

Bu bir hadis-i şeriftir. Allah, Peygamber'imize kâinattaki zerrecikler sayısınca salat ve selam etsin ki bu ne muhteşem bir standarttır. Cep telefonunda ve internette ya elimizle ya dilimizle iş yaptığımızı unutmayalım. Basılan bir tuş diğer Müslüman için tehlike oluşturduğu sürece bu hadis daima akla gelmelidir.

Tersten okuduğumuzda ise elinden ve dilinden Müslümanlar'ın zarar gördüğü kimsenin Müslüman olmadığı sonucu çıkarılır. İnternette, hastanede, siyasette, vakıfta, camide... Resûlullah aleyhisselamın bu sözü nerede geçerli olmayabilir? Elbette hayatın her noktasında, her nerede olunursa Resûlullah orada da Resûlullah'tır. Melekler her yerde Müslüman'ın Resûlullah ile olan bağlantısını ölçerler. Bilgisayarın önünde, tuvalete sağ ayakla giremezken, cep telefonunda... her yerde.

Bugün cep telefonu aile yıkılmalarının ve boşanmaların nedeni hayda hay olabiliyor. Ticarete iflasın nedeni pek kolay olabiliyor, siyasette Müslümanlar'ın batma/yükselme nedeni olabiliyor. Yüz tane harfin yan yana dizildiği bir tweet, insanlar arasında savaş nedeni olabiliyor. Bu kadar tehlikeli şeyler Müslüman'ın parmaklarının yazdığı bir mesaj sebebiyle olabiliyorsa o zaman internetin fikhına girmeden önce ilk bilinecek kanun budur: "Müslüman diğer Müslümanlar'ın, elinden ve dilinden tehlike görmediği insandır."

2- Müslüman'ın kendisini ilgilendirmeyen işle ilgilenmemesi iyi Müslüman olduğunu gösterir.

Bu hadis-i şerif, Müslüman'ın Müslümanlığında kaliteyi yakalamasını ilgili olmadığı işe karışmamasıyla alakalı görmektedir. Âlim değilsen fetvaya karışma, doktor değilsen sağlığa karışma ve ilaç verme, tüccar değilsen borsaya yönlendirme, barıştıracak kabiliyetin yoksa karı-kocanın arasına girme. Peygamber aleyhissalatu vesselam dahi bazı işlere karışmamış, "bunu siz daha iyi bilirsiniz" buyurmuştur.

Efendimiz aleyhissalam böyleyken, bir Müslüman hem siyasette bir numara, ziraata gelince her şey ondan sorulur, hormonlu-hormonsuzu bilir, dövizin artmasının -cebinde kuruşu yok ama- sebeplerini iyi bilir... olmaz. Mümin, kaliteli insandır. Kalitesi Müslümanlığından ve şeriat terbiyesinden gelir. Bu terbiyenin yitirildiği yerde yitirilen aslında Müslümanlıktır.

Âlimlerimiz bu hadis-i şerifin, İslam'ın ağırlığının dörtte birini taşıdığını söylemektedirler. Çünkü hadis Müslüman'ın toplumda hangi Müslüman karakteriyle dolaşması gerektiğini tarif etmektedir.

3- Kendisine bir konuda soru sorulan, güvenli kimsedir.

Yani sır yaymaz. Cep telefonu ve internet bir nevi, elinden geldiği kadar sır yay, sakın tutma demektir. Sanki cep telefonu alan kişiye bir sırrı yüz bin kişiye duyurmadıkça sakın uyumaması söylenmekteymiş gibi dedikodu ve ifşa etmek üzere kurulu işler yapılmaktadır. Bu bir Müslüman için tehlikelidir.

Yaptığımız işte dilimizi, gözümüzü, ayağımızı, elimizi korumak zorundayız. Allah Teâlâ kıyamet günü elimizi konuşturacağını söylemektedir. Kur'an'ımız, Allah'ın huzuruna hesap sorulmak için çağırdığı kullarına "anlat kulum" diyeceğini söylemiyor. Çünkü kullar susacak; eller, ayaklar, gözler konuşacaktır. Bir parmak, mesela 69 yıllık bir ömürde kaç defa tuşa basmaktadır? Hepsini sayıp dönecek.

Bu hesap, ahirete imanı olmayanlara 'komik' gelebilir elbette... Ankara'daki SGK'nın hafıza merkezinde dün Türkiye'deki hastanelerde toplam kaç iğne yapıldığı bilinebilir, değil mi? Hatta milyonlarca hasta içinden herhangi birinin kullandığı iğnelerin tamamı da listelenebilir. Bu SGK veya herhangi bir kurumun hafıza birimi için zor olmuyor.

Ama her şeyin Hâlık'ı ve Bâri'i olan Allah, parmaklara toplam kaç tuşa bastığını sorduğunda mı zor olacak?

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.